

ВПЛИВ ОКОЛЮЧЕНОСТІ ПАГОНІВ ОБЛІПИХИ КРУШИНОВИДНОЇ НА ЇХ УКОРІНЕННЯ.

І.І. Миколайко, викладач

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Вивчення морфологічних особливостей обліпики має науково-практичне значення, перш за все для виявлення перспективних форм з господарсько-цінними ознаками, їх розмноження та впровадження у виробництво. В даний час відносно морфологічних особливостей обліпики в літературі є дуже мала кількість робіт.

При вивченні морфологічних особливостей обліпики найбільш теоретичне і практичне значення мають показники росту та розвитку рослин, які визначають життєву форму рослин у її онтогенезі.

У будові крони обліпики відзначається велика різноманітність пагоноутворення. Пагоноутворення тісно пов'язане із закладкою бруньок. У обліпики закладаються в основному вегетативні та змішані (вегетативно-генеративні) бруньки, внаслідок чого обліпики утворює два типи пагонів. До першого типу відносяться вегетативні пагони, які класифікуються на верхівкові ростові, бічні багаторічні - скелетні, паростки "вовчки" і метаморфозний пагін - колючка. До другого типу відносяться генеративні пагони, які у свою чергу можна розділити на репродуктивні-плодові однорічні та багаторічні. Однорічні пагони в основному гладкі вкриті білуватими зірчастими лусочками з брудно-коричневим відтінком. Зростання їх закінчується закладенням верхівкових бруньок у ростових верхівкових і бічних - колючкою.

Колючки - це бічні пагони вегетативні, що представляють собою видозмінені укорочені метаморфозні пагони. Вивчення околюченості пагонів у обліпики займає особливе місце. Ця ознака є найбільш важливим для відбору і створення безколючких форм обліпики.

Результати дослідження показали, що в природних умовах вони різняться між собою за величиною і щільності розташування на пагоні і стеблі. Утворення колючок у обліпики спостерігається з першого року життя рослин. Зростання колючки починається з того моменту, коли приріст сягає 3-4 см. Під час розвитку рослин колючки також розростаються. З початку, як пагін, вони знаходяться в зеленому стані, м'які. За здерев'яніння пагонів вони також здерев'яніють і їх зростання закінчується гострою колючкою. На старо-вікових пагонах або на нижній частині крони амплітуди їх зростання найбільші, в результаті чого їх розмір досягається 4-7 см. Колючки на рослинах можна розділити за розміром на дві групи: великі понад 5 см і більше, дрібні до 5 см. Перша група в основному зустрічається на стовбурі і нижніх пагонах крони, а друга група - на однорічних і дворічних пагонах. Забарвлення колючки тісно пов'язане із забарвленням пагона, на якому вони сформувалися. Колючки також відрізняються по щільності розташування на пагонах у різних їх місцезростаннях.

У природних популяціях обліпики зустрічаються дві форми безколючкової обліпики (ІК-1 і Б-7). Слід зазначити, що такі форми зустрічаються дуже рідко і представлені, як правило, одним або кількома екземплярами. Ступінь околюченості плодоносних пагонів у обліпики зменшується поступово з віком і навантаженням плодів.

Вовчкові пагони (вовчки) у обліпики виростають з сплячих бруньок на стовбурі або багаторічних гілках при обрізанні, а також при відмиранні надземної частини. Вони в основному з'являються в середині літа і їх висота за сезон вегетації доходить у окремих екземплярів до 80-100 см. На цих пагонах рідко закладаються плодові бруньки. Оскільки ці пагони виростають на нижніх частинах стовбура, через два-три роки вони засихають. Окремі такі пагони виростають моноподіальним зростанням вгору і заповнюють крони типу ростових пагонів. Вони мають велику регенераційну здатність до розмноження, особливо при зеленому живцюванні. Верхівкова частина таких пагонів вкорінюється досить добре.

При вивченні морфології обліпики було встановлено, що молоді кущі, особливо у віці 3-6 років, сильно покриті колючками, що завдає ряд проблем при роботі із живцями. Тому особливий інтерес представляє вивчення впливу видалення колючок на укорінення живців.

В зв'язку з цим, в двох вегетаційних періодах 2009-2010 роках були закладені досліди по укоріненню живців, які мають (сорт Чуйська) і які майже не мають колючок (сорт Новость Алтаю), контролем слугували живці сорту Новость Алтаю зі зрізаними колючками.

Околюченість пагонів розділяли на три групи: слабка, середня і сильна. Слабкою околюченість вважали, коли кількість колючок не перевищувало 3 шт., середньою до 5шт., сильною при 5 і більше колючок на 10 см довжини пагона.

Дослідження проводилися в залежності від розвитку пагонів в три строки (періоди: інтенсивного росту пагонів в довжину – перша декада червня і липня, а також уповільнення росту пагонів – перша декада серпня). Одночасно визначали здатність різних типів і частин пагонів до укорінення. Для з'ясування особливостей до укорінення порівнювали два сорти обліпихи: Новость Алтаю, Чуйська. Досліди з укорінювання стеблових живців обліпихи проводились в умовах з автоматично-регульовальним режимом дрібнодисперсного зволоження (штучне туманоутворювання), субстрату і підтримання високої відносної вологості повітря у середовищі укорінювання.

Результати досліджень показали, що укоріненість живців складала у сорту Чуйська – 99,2 – 98,6%, сорту Новость Алтаю – 89,9 – 93,8%, що нічим не відрізнялась від попередніх дослідів. Розвиток зелених живців обліпихи крушиновидної, так же як і їх укоріненість (загальна довжина кореневої системи у сорту Чуйська - 59,4 см, у сорту Новость Алтаю – 61,4 см, при середній висоті рослини відповідно 18,1 і 17,8 см.) також сильно не відрізняється від попередньо проведених досліджень, так як по деяким показникам (величина надземної і підземної частини) відмінності виявляються в рамках помилки досліду. Результати досліджень показали, що наявність або відсутність колючок не впливає на укоріненість живців обліпихи.

Таким чином, наявність чи відсутність колючок не впливає на укоріненість і розвиток живців обліпихи, але обрізка колючок набагато полегшує заготівлю живців при їх розмноженні.